

Razlogi za izvajanje selekcije v lastnem čebelnjaku

Letos pripravljamo nov petletni Rejski program (RP) za kranjsko čebelo, ker obstoječemu konec letošnjega leta poteče veljavnost. Kot že v sedaj veljavnem RP bosta tudi v prihodnjem ena izmed glavnih ciljev ohranitev populacije kranjske sivke ter selekcija nekaterih gospodarskih lastnosti, pri tem pa je ključno sodelovanje čebelarjev.

dr. Peter Kozmus, strokovni vodja RP (peter.kozmus@czs.si)

Foto: arhiv ČZS

Stojišče s trotarskimi družinami na plemenilni postaji Lučka Bela

Čebelarji moramo v okviru dejavnosti RP spremljati delež čebel z rumenimi obročki v čebeljih družinah. To najenostavneje ugotavljamo s štetjem čebel z rumenimi obročki na eni strani polnega sata čebel, na katerem ocenjujemo, da je približno 1000 čebel. Če najdemo več kot 20 čebel z rumenimi obročki na eni strani sata (več kot 2 %), moramo v tej družini izvesti zamenjavo matice z doma vzrejeno matico ali matico, kupljeno pri vzrejevalcu. Ukrep imenujemo osnovna odbira, z njo pa iz populacije kranjske čebele izločamo matice, ki fenotipsko ne ustrezajo kranjski sivki. Na ta način na območju RS ohranjamo njeno populacijo.

Za pravilno izvajanje osnovne odbire je pomembno prepoznavanje križancev. Na to temo po Sloveniji potekajo izobraževanja in tudi svetovanja terenskih svetovalcev, ki jih imajo čebelarji možnost poklicati, da skupaj pregledajo stanje v določenem čebelarstvu ali čebelji družini.

Z osnovno odbiro skrbimo v svojem čebelarstvu za izboljšanje gospodarskih lastnosti čebeljih družin (večji pridelek medu, mirnost, rojivost...). Tu pa se delo komaj začne.

Delo in čas, ki ju namenimo selekciji čebeljih družin, sta lahko dobro poplačana, zavedati pa se moramo, da to delo ne obrodi sadov na kratek rok, ampak se opaznejši rezultati pokažejo v daljšem časovnem obdobju (pet ali več let). Pomembno je, da selekcija čebel postane stalnica v našem čebelarstvu.

Čebelarji med letom pregledujemo čebelje družine. Pri tem je priporočljivo, da si ob vsaj dveh pregledih in točenju medu zapišemo podatke o lastnostih posamezne čebelje družine (mirnost, rojivost, količina medu ...) v posebno evidenco (panjske liste, aplikacije na telefonu, tablice ...), da lahko ob koncu čebelarске sezone te podatke pregledamo, analiziramo in na ta način izberemo najboljše čebelje družine, ki jih bomo

Foto: arhiv ČZS

Za uspešno selekcijo je nujna evidenca gospodarskih lastnosti čebeljih družin.

v naslednjem letu uporabili za vzrejo novih matic in trotov. Brez teh podatkov ne moremo uspešno izvajati selekcije.

V čebelarstvih ima pomembno vlogo zamenjava starih in manj produktivnih matic. Ukrep je povezan s finančnim vložkom čebelarja in potrebnim znanjem za uspešno zamenjavo, vendar posledično večja produktivnost družine v veliki meri odtehta vložek. Priporočljivo je, da čebelarji matice v gospodarskih čebeljih družinah zamenjujemo vsaj vsako drugo leto, pri tem pa je pomembno, da matico v družini na podlagi količine in strjenosti zalege pravilno ocenimo (primerna za naslednjo čebelarstvo sezono ali neprimerna). Pri tem je pomembna primerjava med družinami na isti lokaciji, saj je količina zalege odvisna od letnega časa, vremenskih razmer in količine paše v okolici posameznega stojišča. Matice moramo oceniti najkasneje ob cvetenju kostanja, da nam potem ostane dovolj časa za njihovo zamenjavo.

Čebelarji, ki se zavedamo pomena zamenjave matic, se za nakup določenega števila gospodarskih matic dogovorimo z vzrejevalci matic vnaprej. Vzrejevalci pri selekciji in odbiri najboljših čebeljih družin, iz katerih jemljejo vzrejni material za vzrejo matic, upoštevajo rezultate neposrednega in progenega testa, strokovno podporo pa jim daje tudi Kmetijski inštitut

Slovenije. Zaradi tega so čebelje matice, ki jih tržijo potrjeni vzrejevalci matic, kakovostne in imajo določen selekcijski napredek.

Čebelarji se lahko odločimo tudi za nakup rodovniških matic, pri katerih je poleg znanega porekla po maternalni liniji to znano tudi po paternalni liniji, obe liniji pa morata biti skrbno odbrani, zaradi česar rodovniške matice predstavljajo genetski material z največjo plemensko vrednostjo. Za te matice lahko z gotovostjo trdimo, da so čiste kranjske sivke.

Za vzrejo rodovniških matic je potrebna plemenilna postaja, ki je območje, kjer je zagotovljeno kontrolirano parjenje matic. Do rodovniških matic lahko pridemo tudi z umetnim osemenjevanjem. Trenutno deluje le ena plemenilna postaja (Lučka Bela), prizadevamo pa si, da bi jih v Sloveniji imeli več. Te matice niso namenjene le za uporabo v gospodarskih družinah, ampak tudi za nadaljnjo ciljano vzrejo. Cena teh matic je v primerjavi z gospodarskimi maticami višja, saj je za njihovo vzrejo potrebno več dela in stroškov. Odstotek oprasnih matic na plemenilnih postajah je zaradi ostrejših podnebnih pogojev nižji kot pri drugih vzrejevalcih.

Če se zanimate za nakup rodovniških matic, se na spletni strani: www.kranjska-cebela.si pozanimajte, kateri vzrejevalci jih ponujajo v letošnji sezoni, in se z njimi pravočasno dogovorite za nakup.

Zaključek

Za uspešno čebelarjenje niso pomembni le novi panji in oprema, primerni vremenski pogoji in obilno medenje, ampak tudi kakovostne matice v čebeljih družinah! Naredite si letni načrt zamenjave matic in menjavo matic jemljite tako resno kot zdravljenje čebeljih družin.

Foto: arhiv ČZS

Produktivnost čebelje matice se najlažje oceni s količino čebelje zalege v čebelji družini.